

Apatow i Phillips: nova vella comèdia

Carles Fabregat

A *El rey de la comedia* (1983), de Martin Scorsese, Jerry Lewis encarnava un còmic consagrat (un transsumpte d'ell mateix) al qual assetjaven els caçadors d'autògrafs, tribu salvatge disposta a sacsejar-lo, a empaïtar-lo i fins i tot a segrestar-lo pel procediment de l'abraçada de l'ós, o, el que vindria a ser el mateix, donant per bo aquell castís aforisme del "tanto te quiero, que te aboñego". A la molt recent *Hazme reír* —pel·lícula que guarda certs punts de contacte amb aquella— Adam Sandler (qui també hi oficia de si mateix) interpreta igualment un actor i humorista famós, lliure en aquest cas de poder passejar tranquil·lament entre el seus conciutadans, el quals han vist substituïts el bolígraf i el bloc per un mòbil d'última generació (capaç, per descomptat, de fer fotografies amb una raonable quantitat de megapíxels) o por la càmera compacta, cada cop més present al manual de supervivència de tot urbanita modern que es tingui per tal. A la cinta de Scorsese, Jerry Lewis també passejava entre els seus congèneres, per descomptat. Quants més millor, i poder evitar així ser sorprès en qualsevol angle obscur per un caçador d'autògrafs del tipus de Mark Chapman, qui acabà amb la vida del seu idolatrat John Lennon pel procediment de seguir (segons afirmà) les consignes del manual que portava a la butxaca: un exemplar d'*El vigilante en el camp de sègol*, de Salinger.

En l'interval que separa ambdós films, un quart de segle, ha tingut lloc l'adveniment del qual Andy Warhol profetitzà com el quart d'hora de glòria preceptiva reclamable per a tot fill de veí. A l'època de Lewis (o més aviat a la del seu personatge a *El rey de la comedia*, Jerry Langford), l'èxit encara es tractava d'un esdeveniment: quelcom a envejar. Per això creien poder arrabassar-li, convençuts com estaven que el posseïa, com una fórmula o un secret. Els veïns de Sandler, en canvi, saben que tan sols és qüestió de temps que els arribi el seu moment. Mentrestant, es limiten a fotografiar-lo com un element més de l'àlbum familiar del qual un dia ells acabaran per formar-ne part.

La brillant premonició de Scorsese a *El rey de la comedia* és que l'aspirant a famós de trets psicopàtics —pertorbat perdedor apostat a l'extraradi del sistema—, pugui arribar a pispar-li la corona a l'ídol establert. Ara, personatges com el seu poblen cada edició de *Gran Hermano*, escollits per un equip d'experts que probablement treguin els seus noms d'un borsí de treball per a aspirants a la glòria. Els personatges d'*Hazme reír*, en canvi —una altra mala versió espanyola d'un títol original (en aquest cas *Funny People*)—, viuen permanentment insegurs en una muntanya russa d'ascensos i caigudes. Des del mateix moment en què se socialitzà l'èxit, quedà socialitzat el fracàs.

En un sentit semblant, el personatge de Sandler, al contrari que el de Lewis, no és un triomfador ben vestit. Es fa difícil distingir-lo d'un altre jove qualsevol, a pesar d'haver sobrepassat ja la quarantena. Tant ell com la resta de còmics que l'acompanyen a la pel·lícula sofreixen la febre de l'èxit com una malaltia crònica, mentre es llencen acudits els uns als altres com a únic recurs davant la incertesa. Moltes de les seves bromes són del tipus caca, pipi, cul, eters adolescents obsessionats amb la mida del seu penis. Si bé hi cabria veure també en això el temor dels productors a perdre el favor del públic amb acnè, convertit cada cop més en una assegurança per a la taquilla.

I no obstant, cal tenir en compte *Hazme reír* com una variant de les clàssiques històries sobre el pobre pallaso que riu per fora mentre plora per dins, de pas que ens il·lustra sobre la funció de l'humor (i de l'amor) com a reversos de la mort. Algun coneixement exhibeix el coronat nou rei de

la comèdia, Apatow, a propòsit de l'ànima humana, patètica i pletòrica a la vegada, noble i miserable a parts iguals. Cosa que ens és mostrada principalment per mitjà de l'amistat entre aquest comediant dèbil i melancòlic que compon Seth Rogen, i el mascle dominant indelicat i autosuficient encarnat per Sandler.

Si fem abstracció de la seva tendència a rabejar-se en l'escatològic i a abusar d'aquelles bromes més aviat pròpies d'un pati de col·legi, en resta malgrat tot una gens menyspreable exploració dels mecanismes mateixos de la comicitat i del confrontament entre vida privada i vida pública per a aquells que decidiren sotmetre el seu desig al món de l'espectacle. Éssers generalment solitaris i sovint autodestructius, exigits per les demandes del públic, que senten gravitar sobre si com una llosa.

Els amics de penjar etiquetes i immortalitzar els tics de la seva pròpia generació —a còpia d'elevarlos a la categoria de clàssics—, ja s'han apressat a saludar Judd Apatow com a l'artífex d'una nova comèdia americana, allà on el més sensat aconsellaria parlar de lògica evolutiva, i en alguns casos de pura continuïtat, de la mateixa manera que la "comèdia madrileña" va representar més que no una ruptura,

la posada al dia dels mateixos sainets hispans amb gust a oli i a truita d'all.

En realitat, els actuals cultivadors del "club de la comèdia", els quals són legió, tenen un llunyà precedent en la figura de Lenny Bruce —a qui Bob Fosse dedicà una pel·lícula el 1974 protagonitzada per Dustin Hoffman—, humorista dels anys cinquanta amb qui també comparteix trets el personatge encarnat per Robert de Niro a *El rey de la comedia*. En aquest cas una mena d'Eva Harrington —la d'*Eva al desnudo*— d'inquietants tocs psicopàtics. Tots ells, inclosos els d'*Hazme reír*, són en realitat practicants de l'anomenat humor jueu, la principal característica del qual consisteix en aixecar les barreres de la repressió (amb el consegüent estalvi d'energia immediat) per l'alleujament —sancionat amb el riure— que proporciona el fet de veure les pròpies misèries descobertes i exagerades en públic per mitjà d'una ocurrència. No és d'estranyar que Freud, també jueu, explorés els mecanismes de l'acudit en un dels seus assajos més coneguts. El problema d'*Hazme reír* és que la majoria de tals ocurrències girin al voltant del volum dels genitals. "Els monòlegs són com una cigala", diu un dels personatges de la cinta mentre sacseja rítmicament la pelvis.

Si no ja la "nova comèdia", tal volta s'hagi de buscar almenys un bon exemple de comèdia actual americana en el cinema de Todd Phillips, i especialment en la seva més recent pel·lícula: *The Hangover*, o sigui, "la ressaca", rebatejada aquí amb l'estúpid i presumptament oportunista títol de *Resacón en Las Vegas*. Responsable d'un tipus de comèdia disbauxada que guarda menys punts de contacte amb l'estil Apatow del que podria semblar (si de cas els uniren les sortides de to verbal), l'últim títol de Phillips s'acostaria més a l'escorsese d'*After Hours* ('Jo, qué noche!').

Mentre els personatges del primer són, en general, éssers egoistes i melancòlics que inspiren tendresa i inverteixen bona part del temps en lamentar-se de la seva (mala) sort, els del segon posseeixen una aurèola de patetisme i vulgaritat que els acostava al cantó més obscur de l'ésser humà. Així, *Resacón en Las Vegas* és capaç, entre broma i broma, de denunciar la brutalitat policial gratuïta i de dibuixar els seus personatges com a ens diferenciats, als quals va despullant al llarg del metratge fins a portar-los més enllà de la seva simple aparença inicial. Hem d'agrair-li a més que aquesta cinta es reveli com una variant del corrent d'històries que van desvetllant la seva trama a partir del testimoni de diversos privilegiats observadors (com a il·lustres models: *Rashomon* o *Ciudadano Kane*), mentre ens assabentem "d'allò que verdaderament va succeir" al veure-ho narrat en fotografies durant els títols de crèdit. Així com també que al final no ens etzibi el corresponent missatge pro família unida, com, al cap i a la fi, succeeix en totes les d'Apatow, prova inequívoca que la "nova comèdia" és al capdavant tan conservadora en els seus postulats com bona part de la vella. ■